

Nota

Wetsontwerp tot oprichting van het Centraal register voor de beslissingen van de rechterlijke orde en betreffende de bekendmaking van de vonnissen en arresten (*Parl.St. Kamer 2021-2022, nr. 2574/001*) – Voorstel van amendement over de exploitatie van het centraal register door advocaten en rechtzoekenden

maandag 19 september 2022

Artikel 8 van het wetsontwerp:

Tussen punt 6° en punt 7° van artikel 782, §4 van het Gerechtelijk Wetboek wordt een nieuw punt 6° ingevoegd, dat luidt als volgt:

“de verwerking van de in het Centraal register opgenomen gegevens ter ondersteuning van de rechtzoekenden en hun advocaten en ter bevordering van een degelijke rechtsbedeling”;

Rechtvaardiging:

Het wetsontwerp biedt in zijn huidige vorm slechts aan magistraten de mogelijkheid om het centraal register te exploiteren met behulp van kunstmatige intelligentie, wat niet in overeenstemming is met:

1. De rechten van de verdediging omdat rechtzoekenden en hun advocaten niet op dezelfde manier toegang hebben tot de rechtspraakgegevens waartoe rechters wel toegang hebben;
2. De Europese datagovernanceverordening van 30 mei 2022.

1. Schending van de rechten van de verdediging

Het is noodzakelijk dat rechtzoekenden en hun advocaten over de mogelijkheid beschikken om het centraal register te exploiteren met behulp van kunstmatige intelligentie. Daar voorziet het wetsontwerp momenteel niet in. Ze biedt die mogelijkheid enkel aan magistraten aan.

Een van de doelstellingen van het centraal register is de ondersteuning van de leden van de rechterlijke orde, bedoeld in artikel 315ter van het Gerechtelijk Wetboek, bij de uitoefening van hun wettelijke taken. De memorie van toelichting verduidelijkt dat (zie p. 14) *“ondersteuning door algoritmes of informaticatools door algoritmes om magistraten bij te staan in de aanloop naar/voorbereiding van hun beslissing, bijvoorbeeld door “case law enhancement”, namelijk het gebruik van “Natural Language Processing”-technieken voor het identificeren en creëren van nieuwe zoek-opties (naast keyword of full-text zoekopdrachten) en/of voor het linken van gegevens uit het Centraal register met gegevens uit andere relevante bronnen (bijv. wetgevingsdatabank, databank met rechtsleer, ...). Daarnaast kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de creatie van automatische samenvattingen van rechterlijke beslissingen.”*

Er is geen enkele reden om de rechtzoekende en zijn advocaat die ondersteuning te ontfangen. Met gegevensverwerking aan de hand van artificiële intelligentie zouden advocaten een betere bijstand kunnen bieden en de belangen van hun cliënten beter kunnen behartigen, alsook vlotter gerechtelijke opzoekingen doen, wat de rechtsbedeling ten goede zou komen.

In dit verband verwijzen we naar het advies van de Raad van State (zie p. 85 van de memorie van toelichting), dat op zijn beurt verwijst naar de rechtspraak van het Europees Hof van de Rechten van de Mens: *“le bon fonctionnement des tribunaux ne saurait être possible sans des relations fondées sur la considération et le respect mutuels entre les différents acteurs de la justice, au premier rang desquels les magistrats et les avocats.”*

Inzake strafzaken druist het feit dat de parketmagistraten toegang zouden krijgen tot een instrument dat niet beschikbaar is voor de vervolgte persoon of diens advocaat, in tegen het beginsel van wapengelijkheid en, in bijkomende orde, tegen het algemene rechtsbeginsel “nemo censetur ignorare legem”; krachtens beide beginselen dienen de vervolgte personen en hun advocaten over dezelfde geavanceerde opzoekings technieken te kunnen beschikken als de parketmagistraten. Om de wet te kennen, dient men ook te weten hoe ze wordt geïnterpreteerd en toegepast.

Bijgevolg zou het onaanvaardbaar zijn dat uitsluitend de magistraten gebruik zouden kunnen maken van een instrument waarmee (nog) doelgerichter kan worden gezocht in een databank die weldra miljoenen vonnissen zal bevatten.

In zowel het burgerlijk als het strafrechtelijk geding kan bovendien het feit dat de magistraten van de zetel zich op bevoorrechte wijze toegang kunnen verschaffen tot andere rechtsbronnen dan die welke ter beschikking worden gesteld van de partijen, leiden tot een schending van het beginsel van het debat op tegenspraak en dientengevolge van het recht op een eerlijk proces, zoals dat met name door artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden gewaarborgd wordt.

Zulks is des te onbegrijpelijker daar de indieners van het wetsontwerp geen enkele verantwoording aanreiken voor dit verschil in behandeling tussen de magistraten enerzijds en de rechtzoekenden en hun advocaten anderzijds.

Voorts voorziet de door de regering uitgebrachte overheidsopdracht in de invoering van een publiek toegankelijk opzoekingsstelsel, dat niet louter dienstig is voor de magistraten.

2. Schending van de Europese datagovernanceverordening

Door niet te voorzien in de mogelijkheid voor rechtzoekenden en advocaten om de gegevens in rechterlijke uitspraken te benutten of toegang te krijgen tot de verwerking van die gegevens zoals voorzien in dit wetsontwerp, miskent het wetsontwerp de verordening van het Europees parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende Europese datagovernance. Die verordening is gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie op 3 juni 2022, ofwel na het advies van de Raad van State, die de verordening dus niet in overweging heeft kunnen nemen.

De verordening wil de beschikbaarheid van beschermde publieke gegevens promoten en een betrouwbare omgeving creëren om het gebruik daarvan te faciliteren voor onderzoeksdoeleinden en voor de creatie van nieuwe diensten en innoverende producten. Vonnissen en arresten worden duidelijk gevisieerd door die verordening.

In dit verband wijzen we op het rapport van de Europese Commissie over de rechtstaat, dat begin juli gepubliceerd werd (zie [persmededeling](#)).

Eén van de [aanbevelingen](#) aan België luidt als volgt: *“Strengthen the framework for access to official documents, in particular by improving request and appeal processes and by limiting the grounds for rejection of disclosure requests, taking into account European standards on access to official documents.”*